

cum și expunerea arhitecturii Petre Derrer, privind funcțiile afișului, ale mijloacelor publicitare în general. Despre alte modalități de atragere a publicului spre teatru, au prezentat comunicări legate de activitatea publicistică a secretarului literar, Liviu Dorneanu, de la Teatrul Național, și Adriana Popescu, de la Teatrul Mic. S-au prezentat caietele-program ale respectivelor instituții, care aspiră la statutul unor publicații de teatru și cultură teatrală.

S-a cerut diversificarea mijloacelor publicitare și o mai mare putere de sugestie a afișului, care să fie relevant pentru conținutul de idei al spectacolului (Bob Nicolescu, Hortensia Georgescu, Olimpia Ulmu), vorbitorii fiind, unanim, de acord în criticarea afișului sărac în idei publicitare, executat neartistic, deseori cu greșeli de tipar, cum sînt atîtea dintre afișele noastre de azi. De asemenea, s-a cerut înmulțirea locurilor de afișaj și specializarea lor, depășirea stadiului de vizorizat.

★

La acest colocviu nu s-au tras concluzii, dar, după cum s-a văzut în expunerea noastră, nu înseamnă că nu s-au profilat unele direcții novatoare în arta, tehnica și arhitectura spațiului de spectacol. Hotărîrea de a se relua activitatea Centrului de cercetare, care să fie înzestrat și cu un laborator de tehnică de spectacol și cu un centru de documentare unde să fie păstrate imagini de spectacol, este iarăși demnă de a fi salutată.

Chiar dacă eclectic și nu îndeajuns de bine organizat, uneori minat de redundanță (unii vorbitori s-au repetat în idei și propuneri, poate și fiindcă nu au participat la întreaga desfășurare, pe durata celor zece zile), colocviul și-a atins în general scopul de a inventaria varietatea ideilor și preocupărilor scenografilor, arhitecților, oamenilor de teatru, privind organizarea plastică a spațiului scenic. Un colocviu, ca atare, necesar și plin de învățăminte pentru viitor.

Constantin RADU-MARIA

Arhitecți spațiul

În cadrul manifestărilor legate de deschiderea Trienalei de scenografie a avut loc, la Muzeul Colecțiilor de Artă, în zilele de 12—14 aprilie, Colocviul secțiunii de arhitectură a spațiului de spectacol.

Cele ce urmează nu vor fi o cronică obiectivă a ideilor enunțate în cele trei zile, ci punctul de vedere al unui scenograf participant la colocviu, colocviu ce a fost un prilej salutar de a realiza un dialog între arhitecți și scenografi — ultimii avînd mai tot timpul, prin natura activității lor, întâlniri profesionale cu spațiul de spectacol, ca gazdă a reprezentației.

Spațiul arhitectural, prin fixitatea și durabilitatea lui, intră evident în contradicție cu provizoriul scenografic, în mișcarea și evoluția lui continuă. Fieresc, această contradicție s-a manifestat în „ostilitățile“ colocviului, comunicările și intervențiile participanților relevînd, adesea, moduri de gîndire diametral opuse.

Au fost supuse criticii unele spații de spectacol construite de curînd, case de cultură și teatre. Un punct fierbinte al colocviului au fost dezbaterile desfășurate în jurul noțiunii de monumental. O parte dintre participanți a susținut ideea teatrului-instrument și nu monument. S-a amintit, printre altele, în favoarea acestei idei, posibilitatea de a transforma, cu eforturi și cheltuieli minime, anumite spații dezafectate, cum ar fi hale comerciale, hale industriale, în spații teatrale.

Critica s-a îndreptat de asemenea asupra dirijării cu preponderență a fondurilor investite, pentru decorarea costisitoare a foaielor și sălii, în detrimentul echipării sălii și scenei cu instalațiile și aparatura necesare spectacolului. De asemenea, s-a discutat despre păstrarea, pentru viitoarele construcții, a sce-

și scenografi despre de spectacol

nei italiene, ca formulă, de bază. Din comunicările susținute a reieșit clar că scena italiană este doar **una** dintre formele cristalizate de spațiu teatral, determinate istoric. Acestui spațiu, ca și celui elisabetan, de exemplu, îi corespunde o suprastructură dramaturgică și spectacologică omogenă. Or, zestrea noastră culturală este neomogenă, are aspecte foarte variate; diversitatea repertoriului și a mijloacelor spectacologice contemporane este numai unul dintre argumentele necesității unor spații transformabile.

Pe de altă parte, mulți arhitecți și-au manifestat neîncrederea în legătură cu acceptarea de către publicul spectator a spațiului teatral deschis (arenă, elisabetan etc.), încercând să acrediteze în continuare ideea sălilor „experimentale”, de capacitate mică, care să dubleze sala mare, de tip italian, cum observăm în recentele construcții. Tot ei au arătat că spectacolul are nevoie de un cadru arhitectural „de ținută”, care să pretindă publicului o ținută în consecință. După părerea majorității scenografilor, acest cadru nu trebuie să fie neapărat monumental și pretențios, ci semnificativ și expresiv. Clădirea este o rezultată a colaborării dintre beneficiar, care întocmește tema-program, și proiectant; deci, critica trebuie să aibă în vedere ambii factori. În această ordine de idei, a fost reexaminată teza subordonării arhitectului față de beneficiar, subordonare care are ca rezultate multe dintre viciile de concepție a construcției, incriminate în colocviu. Oricum, arhitectul este un specialist, ca și medicul stomatolog, de exemplu. De vreme ce dentistul refuză îmbrăcarea cu aur a dinților sănătoși ai beneficiarului, de ce arhitectul nu poate avea o poziție fermă în fața aceluiași beneficiar?

Scenografiile și-au exprimat indoiala în legătură cu viabilitatea unor spații neflexibile, fixate într-o formulă sau alta. Acomodați cu o gândire dinamică, deprinși să proiecteze elemente demontabile, transportabile și transformabile pe parcursul spectacolului, scenografiile i-au invitat pe arhitecți la o regândire a spațiului de spectacol, din acest unghi de vedere. Flexibilitatea unui spațiu poate fi realizată fără efort economic deosebit, dacă nu se urmărește neapărat iluzia definitivului. Pe de altă parte, constrângerea ce rezultă din adoptarea unei formule fixe duce la o monotonie de tip rutinier, periculoasă pentru evoluția artei teatrale. **Diversitatea** soluțiilor, posibilitatea remodelărilor sînt stimulatoare și pentru relația spectacol-spectator. În schimb, efortul de a adapta o clădire concepută pe o schemă incremenită este comparabil cu cel depus la realizarea ei inițială.

Cu alte cuvinte, conceput flexibil spațiile, într-o epocă a schimbărilor cu frecvență rapidă în toate domeniile, nu facem față numai unei cerințe firești, de adaptare la schimbări, dar economisim practic fonduri importante. Aș zice că măsura cantității de gândire înmagazinate într-un proiect nu trebuie să fie proporțională cu suma investiției; ceea ce este incomfortabil, recunosc, în schimb este eficient.

Intrucît pe planșetele arhitecților nu se află proiecte pentru spații de spectacol ce urmează să se realizeze într-un viitor apropiat, din colocviu s-a desprins ideea necesității de a folosi acest răgaz pentru o consultare dialogată între arhitecți și scenografi, în legătură cu principiile de adoptat în continuare, în arhitectura spațiilor de spectacol.

Dan JITIANU